

Tatjana Šahhovskaja 80

Meie raamatukogus on Tanja üks vähestest, kelle elu on olnud pool sajandit ja enamgi veel seotud ülikooliga ning kes on selle eest oma *alma mater*'ilt pälvinud auväärse teenetemärgi „100 semestrit Tartu Ülikoolis“.

Tanja päritolust, vürstlikust suguvõsast, keerulistest, aga huvitavatest eluseikadest ja tööst raamatukogus on ilmunud üksjagu intervjuusid ning muid kirjatükke. Sündinud Saksa okupatsiooni ajal 1943. aastal kooliõpetaja ja vaimuliku perekonnas tollal veel Eestile kuulunud Petseris, puudutas sõda ning sellele järgnenud karmid nõukogude aastad valusalt ka Tanjat ja ta lähedasi. Preestrist isa arreteerimine ja Siberi vangilaagrisse saatmine viis pere pikaks ajaks lahku. Kokku saadi alles enam kui kümne aasta pärast, kui isa karistusajale järgnesid asumisaastad Tomskis. Seal lõpetas Tanja keskkooli, haridustee jätkamiseks tuli aga sünnimaale tagasi tulla, kuna Venemaa kõrgkoolide uksed jäid mittekomnoortele ja uslikele suletuks. Eestis olid olud tol hetkel veidi vabamad ja pärast abituriumit sai Tanja 1961. aasta sügisel alustada õpinguid Tartu Riiklikus Ülikoolis saksa keele ja kirjanduse erialal. Stuudiumi lõppedes oli noorel filoloogil kindel tahtmine töötada raamatukogus. See soov täitus pärast kolme kohustuslikku õpetaja-aastat Pärnus. 9. septembril 1969 oli Tanjal esimene tööpäev ülikooli raamatukogus, esialgu kataloogimis-, seejärel kuni tänaseni käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas.

Töö vanade ja haruldaste raamatute ja käsikirjadega on Tanja jaoks olnud äärmiselt huvitav ning hariv. Ta on vaieldamatu spetsialist meie raamatukogus leiduvate 16.–18. sajandi kirillitsatrükiste ja vene vanausuliste käsikirjade alal. Tanja koostatud trüki-kataloogi „Каталог книг кирилловской печати XVI–XVIII веков из собраний Библиотеки Тартуского университета и Псковско-Печерского монастыря“ (Tartu, 1991) hinnati Puksoo preemia vääriliseks. Kataloogis kirjeldatud Petseri kloostrist pärit trükised ja ka käsikirjad, mis esimesel nõukogude aastal ülikooli raamatukogu valdusesse olid antud, tagastati kloostri 1991. aastal. Selle Eesti riigi poolse hea tahte aktsiooni üheks täideviijaks oli Tanja, kes otsis Petseri kloostri võõrandatud varad meie kogudest välja ja koostas neist nimekirjad.

Tanja põhitöö on olnud Tartu Ülikooliga seotud isikute ning asutuste ja organisatsioonide arhiivipärandite korrastamine, nimistute koostamine ning elektrooniline kirjeldamine. Tanja hinnangul on neid arhiive tänaseks saanud 90 ringis (nt J. Lotman ja Z. Mints, V. Masing, H. Palamets, S. Issakov, V. Bezzubov, Eesti Teaduslik Selts Rootsis, A. Kaelas jpt). Neist mahukaim, J. Lotmani ja Z. Minsi arhiiv, sisaldab mõlema käsikirjapärandit ja on saanud suurimat uurijate ning üldsuse tähelepanu. Arhiivi ulatuslik, epistolaarne osa valmis elektroonilise andmebaasina. Iga uue arhiivi läbitöötamine pakub erinevate inimeste ja nende saatuste, mitmesuguste erialade ning ajaperioodide tõttu alati põnevust, avardab silmaringi ja annab uusi teadmisi. Ette on tulnud sedagi, et töö käigus tekib mõne arhiivi üleandjaga eriline side. Nii näiteks oli härra Palametsal tavaks igal aastalõpul käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnast läbi astuda, et meie Tanjat isiklikult meeles pidada.

Oma töö tulemusi ja uurimusi on Tanjal tulnud aeg-ajalt tutvustada ka laiemale publikule, kirjutades artikleid, esinedes konverentsidel ning koostades meie kogude varadest näitusi. Teemadeks on olnud juba mainitud kirillitsa varatrükised, aga ka Friedrich Ludwig Schardiuse autograafikogus asuvad kuulsate austerlaste kirjad,

väliseesti isiku- ja asutuste-organisatsioonide arhiivid (sh Balti Ülikooli Eesti sektori arhiiv), töö J. Lotmani materjalidega ja arhiiv ise ning palju muudki. Viimase suurema väljapaneku koostas ta professor Lotmani 100. sünniaastapäeva puhul koos kolleegi Nataliia Gradoboevaga 2022. aastal.

Tänuväheks pikaajalise väljapaistva töö eest on koduülikool tunnustanud Tanjat Tartu Ülikooli väikese medaliga (2003), Eesti riik aga Valgetähe IV klassi teenetemärgiga (2007).

Teame, et Tanjale meeldib väga lugeda. Tähtsaima raamatu, Uue Testamendi kõrval, kust saab ikka ja jälle ainet mõtisklemiseks ning tuge rasketel hetkedel ja keerulistel aegadel, pakuvad igapäevaelust lõõgastumiseks naudingut klassikalised krimkad, head kontserdid või teatrietendused. Kui nooremana sai ennast proovile panna kaugete liiduvabariikide avarustes mägedes matkates ja loodust imetledes, siis nüüd võtab Tanja igal aastal aja maha lühema või pikema puhkusereisiga.

Olulisem kui sünnipäev 21. detsembril on Tanja jaoks alati olnud tema nimepäev 25. jaanuaril, mis, nii nagu õigeusklike ülestõusmispühad koos omatehtud imemaitsva pashaga, on rikastanud meie osakonna tähtpäevade ja pühade nimekirja.

Tanjaga on hea koos töötada. Ta on lihtne ja abivalmis, ustav, kindlate arusaamade ja tõekspidamistega, mida ei karda ka välja öelda. Tanja on töökas, kuid töö, mida teeb, peab olema mõtestatud. Oma teadmiste ja suurte kogemustega on ta kolleegidele olnud targaks nõuandjaks ja juhendajaks, ühistes ettevõtmistes aga toredaks kaaslaseks.

Aili Bernotas

Mare Pikkal 75

Mare Pikkal sündis ja kasvas Harjumaal Kosel. Oma kooliteed alustas ta Paunküla Algkoolis, keskkooli lõpetas Kehras. Marel on kaks kõrghariduse diplomit, nii reaalkooli kui ka sotsiaalteaduses: esimese hariduse järgi on ta inseneritehnoloog (Eesti Põllumajanduse Akadeemia) ja teise järgi – psühholoog (Tartu Ülikool). Insenerina on Mare üle kümne aasta tegelenud inimese sensoorse tundlikkuse uurimisega TÜ tööstuspsühholoogia laboris. Aastatel 1989–1990 oli ta nooremteadur käitumishälvete sotsioloogia laboris vaegkuuljate uurimise grupis. Tartu Ülikooli raamatukokku tuli Mare tööle 1990. aastal. Alustas hoiuosakonnas uudiskirjanduse näituste korraldajana. 1997. aastal tuli teatmebibliograafia osakonda, kus ta oli aastaid teatmesaali hoolas perenaine ja hinnatud konsultant, kes suutis leida vastused päris keerulistele infopäringutele.

Mare tugev külg on loogiline mõtlemine. Kõik me hindame kõrgelt tema süvalähenemist probleemidele ja sõnaseadmise täpsust. Täpsus ja korrektsus on üldse olulised Mare omadused. Võib olla kindel, et kõik, mida ta teeb ja mille eest vastutab, on tehtud äärmiselt korralikult ja korrektselt. Mitte ükski viga ega korrastamatus ei jää tema terava pilgu eest varjule ja tema hing on alles siis rahul, kui viga on kõrvaldatud. Kolleegid teavad rääkida,